

Wyrok z dnia 19 czerwca 2001 r.

II UKN 418/00

Wniosek o tzw. rentę uczniowską zgłoszony pod rządami ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) podlega rozpoznaniu według jej art. 63, nawet jeżeli istniejąca uprzednio w czasie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona po 1 stycznia 1999 r., tj. po utracie mocy tej ustawy.

Przewodniczący SSN Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie: SN Krystyna Bednarczyk, SA Bogumiła Blok.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2001 r. sprawy z wniosku Marcina W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o rentę uczniowską, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 lutego 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w W. decyzją z dnia 29 września 1998r. odmówił Marcinowi W urodzonemu w 1982 r. prawa do renty na podstawie art. 63 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) ponieważ lekarz orzecznik ustalił w dniu 17 września 1998 r., że całkowita niezdolność do pracy istnieje u Marcina W. od urodzenia, a tym samym nie powstała, ani też nie uległa pogorszeniu w czasie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, rozpatrując odwołanie złożone od decyzji organu rentowego ustalił, po zasięgnięciu opinii biegłego i analizie dokumentacji z przebiegu leczenia, iż po 1 września 1997 r. nastąpiło u wnioskodawcy istotne i nie rokujące poprawy pogorszenie w istniejącym od dzieciństwa stanie zdrowia, które powo-

duże trwałą, całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji wymagającą stałej opieki innej osoby. Biegły wyraźnie stwierdził, że od 4 maja 1999 r., czyli od dnia wykonania badania pola widzenia, wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do samodzielnej egzystencji z racji bardzo dużego koncentrycznego zawężenia pola widzenia w jedynym widzącym lewym oku.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 27 września 1999 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do renty uczniowskiej na stałe, poczynając od daty złożenia wniosku. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd Okręgowy wyjaśnił, że stosownie do art. 63 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin uczniom szkół ponadpodstawowych, którzy stali się osobami całkowicie niezdolnymi do samodzielnej egzystencji w czasie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej, przysługuje prawo do renty. Wnioskodawca spełnił tym samym warunki konieczne do przyznania mu renty na podstawie tej normy prawnej.

W apelacji od tego wyroku organ rentowy zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 63 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. W ocenie organu rentowego całkowita niezdolność do pracy nie powstała u wnioskodawcy w czasie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej, a niezdolnym do samodzielnej egzystencji stał się on już po utracie mocy obowiązującej przepisów dotyczących renty uczniowskiej.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 lutego 2000 r. oddalił apelację. Sąd ten podkreślił w uzasadnieniu wyroku, że wniosek Marcina W. o rentę uczniowską został zgłoszony w dniu 10 sierpnia 1998 r., a zatem w sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Art. 63 ust. 1 powołanej ustawy stanowi, że prawo do renty nabywa też uczeń szkoły ponadpodstawowej, który podejmując naukę był całkowicie niezdolny do pracy (był inwalidą II grupy, według terminologii obowiązującej do dnia 1 września 1997 r.), jednakże na skutek istotnego pogorszenia stanu zdrowia w czasie pobierania nauki stał się ponadto niezdolnym do samodzielnej egzystencji (I grupa inwalidów).

Biorąc pod uwagę zmianę pojęć jaka dokonana została ustawą z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461) Sąd Apelacyjny podkreślił, że przyjęć należy, zgodnie z obowiązującym wówczas stanem prawnym, iż wnioskodawca naukę w szkole ponadpodstawowej podjął jako inwalida II grupy. W trakcie nauki stan jego zdrowia pogorszył się na tyle, że jest on aktualnie całkowicie niezdolny do pracy

i samodzielnej egzystencji. Fakt ustalenia tego w dniu wykonania badania pola widzenia, a tym samym po wejściu w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, która nie przewiduje prawa do renty dla uczniów szkół ponadpodstawowych, nie ma znaczenia w kontekście tego, że uprawnienia ubezpieczonego należy oceniać według stanu prawnego obowiązującego w dacie złożenia wniosku o świadczenie, a więc w sierpniu 1998r.

W konsekwencji w ocenie Sądu Apelacyjnego podniesione w apelacji zarzuty nie zasługują na uwzględnienie .

W kasacji organ rentowy zarzucił wyrokowi Sądu Apelacyjnego naruszenie prawa materialnego - art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, przez przyjęcie, że pogorszenie stanu zdrowia w ramach całkowitej niezdolności do pracy zaistniałe w okresie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej uzasadnia przyznanie prawa do renty uczniowskiej. Wniósł on o zmianę zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego i oddalenie odwołania. Zdaniem wnoszącego kasację Sądy obu instancji pojęcie inwalidztwa przeniosły z okresu sprzed zmiany dokonanej powołaną już ustawą z dnia 28 czerwca 1996 r., która zrezygnowała z dotychczasowego rozróżnienia istoty inwalidztwa, w tym III grupy, w obrębie którego mogło nastąpić pogorszenie stanu zdrowia pracownika, który podjął zatrudnienie jako inwalida III grupy. W efekcie całkowita niezdolność do pracy nie powstała u powoda w czasie uczęszczania do szkoły, a niezdolność do samodzielnej egzystencji zaistniała już po utracie mocy obowiązującej przez art. 63 ust. 1 ustawy o z.e.p, statuującej prawo do renty uczniowskiej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Z niekwestionowanych przez kasację ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego, który w pełni podzielił ustalenia Sądu Okręgowego, wynika, że Marcin W., w imieniu którego działali rodzice - Lidia i Andrzej W., wskutek przedawkowania tlenu w inkubatorze doznał spalenia tkanki łącznej w prawym oku. Z opinii biegłego lekarza okulisty wynika, że prócz zmian wzroku Marcin W. cierpi na wtórne skrzywienie kręgosłupa spowodowane patrzeniem bokiem okiem lewym. Występuje u niego ślepotą oka prawego i bardzo duże koncentryczne zawężenie pola widzenia w oku lewym (do około 15 stopni). Stan oka lewego przy ślepotcie oka prawego powoduje, że Marcin W. jest nie tylko całkowicie niezdolny do pracy ale jest również niezdolnym do samo-

dzielnej egzystencji. Biegły za datę powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji przyjął datę badania komputerowego oka lewego - 4 maja 1999 r. Marcin W. do Zasadniczej Szkoły Zawodowej [...] w W. uczęszcza od 1 września 1997 r. Biegły sądowy stwierdził początkowo, że już w lipcu 1998 r. nastąpiło istotne pogorszenie ostrości widzenia w oku lewym, które nie rokuje poprawy. Następnie, po zapoznaniu się z wynikami badania komputerowego biegły przyjął, a stanowisko to podzielił Sąd Apelacyjny, że Marcin W. jest nie tylko trwale całkowicie niezdolny do pracy wskutek pogorszenia wzroku w jedynym widzącym oku lewym już w roku 1998, ale również stał się niezdolny do samodzielnej egzystencji. Z materiału sprawy wynika, że wcześniej nie poddano Marcina W. komputerowemu badaniu wzroku w oku lewym. Badanie to wykazało większe upośledzenie, niż to wynikało z innych badań zawężenie pola widzenia, upoważniające do uznania, iż Marcin W. jest nie tylko trwale, całkowicie niezdolny do pracy ale jest także niezdolny do samodzielnej egzystencji. Biegły przyjął datę badania komputerowego jako datę powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji. Ten stan faktyczny sprawy jest bezsporny, gdyż kasacja nie podnosi zarzutów naruszenia przepisów postępowania, a tym samym ustalony stan faktyczny jest dla Sądu Najwyższego wiążący.

Z uzasadnienia kasacji domyślać się można, choć powinno to być jasno sprecyzowane, że pozwany organ rentowy zarzuca Sądowi Apelacyjnemu błędną wykładnię art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p. Zarzut ten wnoszący kasację motywuje nieuwzględnieniem treści art. 23 i 24 tej ustawy w brzmieniu nadanym tym przepisom przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100 poz. 461). Według kasacji ustawodawca zrezygnował od dnia 1 września 1997 r., tj. od chwili wejścia w życie tej ustawy, z dotychczasowego rozróżnienia istoty inwalidztwa, w tym z możliwości istotnego pogorszenia stanu zdrowia pracownika, który podjął zatrudnienie jako inwalida III grupy. Zdaniem wnoszącego kasację wnioskodawca (kasacja używa określenia „powód”, aczkolwiek pojęcie to w postępowaniu z zakresu ubezpieczenia społecznego nie występuje) nie spełnia przesłanki powstania całkowitej niezdolności do pracy w czasie uczęszczania do szkoły ponadpodstawowej, a niezdolność do samodzielnej egzystencji nastąpiła już po utracie mocy obowiązującej art. 63 ustawy o z.e.p.

Wywodów kasacji nie można podzielić. Pomijając już kwestię dotyczącą wadliwego poglądu wnoszącego kasację, co do tego, że od dnia 1 września 1997 r., tj.

od momentu wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym, automatycznie wyeliminowana została możliwość stosowania utrwalonego od lat poglądu orzecznictwa i doktryny, przyjętego i respektowanego przez organy rentowe, a dotyczącego traktowania istotnego pogorszenia stanu zdrowia jakie wystąpiło u osób z częściową niezdolnością do pracy w czasie podlegania przez nie ubezpieczeniu społecznemu lub w ciągu następnych 18 miesięcy po ustaniu ubezpieczenia, a uniemożliwiającego kontynuowanie dotychczasowej pracy, jako tytułu do otrzymania renty, niczym nieuzasadniony jest zarzut kasacji sprowadzający się do tego, że wnioskodawca nie nabył prawa do renty uczniowskiej, gdyż niekwestionowane pogorszenie stanu jego zdrowia, wyrażające się takim pogorszeniem widzenia w jedynym dotąd widzącym oku lewym, które czyni go niezdolnym do samodzielnej egzystencji, wystąpiło już po utracie mocy obowiązującej art. 63 ustawy o z.e.p. Prawidłowo Sąd Apelacyjny przyjął, że skoro wniosek o rentę uczniowską został zgłoszony pod rządami ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p., to mają do niego zastosowanie przepisy tej ustawy. Kasacja nie zarzuca nawet naruszenia art. 186 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1997 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym przepisy tej ustawy mają zastosowanie do wniosków o świadczenia zgłoszonych począwszy od dnia wejścia jej w życie.

W kasacji nie podano nawet jaki przepis naruszył Sąd Apelacyjny stosując do rozstrzygnięcia wniosku przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p., pod rządami której został on zgłoszony.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie ma uzasadnionych podstaw.

=====